

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací materiál vytvořený v projektu OP VK

Název školy:	Gymnázium, Zábřeh, náměstí Osvobození 20
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0211
Název projektu:	Zlepšení podmínek pro výuku na gymnáziu
Číslo a název klíčové aktivity:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Anotace

Název tematické oblasti:	Jazyk, komunikace a sloh pro vyšší gymnázium
Název učebního materiálu:	Útvary publicistického stylu
Číslo učebního materiálu:	VY_32_INOVACE_CJ0201
Vyučovací předmět:	Český jazyk a literatura
Ročník:	2. ročník čtyřletého gymnázia, 6. ročník osmiletého gymnázia
Autor:	Mgr. Karla Paclíková
Datum vytvoření:	1. 11. 2012
Datum ověření ve výuce:	7. 11. 2012
Druh učebního materiálu:	pracovní list
Očekávaný výstup:	Student si uvědomuje množství a žánrovou pestrost útvarů publicistického stylu i odlišné funkce, které mohou plnit. Charakterizuje vybrané útvary publicistického stylu.

Metodické poznámky:

Materiál, oboustranně tištěnou tabulku s textem, je pro práci v hodině potřeba tisknout a rozstříhat na soubor kartiček. Je vhodné ho využít pro samostatnou práci nejlépe dvojic studentů, které bude předcházet krátké poučení o množství a různorodosti útvarů publicistického stylu, a proto i o možnosti dělit je z hlediska funkce a žánru do čtyř skupin, tedy na útvary: 1. zpravodajské (ryze informativní), 2. analytické, 3. beletristické, 4. propagační (reklamační). Poté studenti dostanou soubor kartiček srovnaný tak, aby názvy jednotlivých útvarů byly nahoře a jejich charakteristika zůstala skryta, spolu se zadáním rozdělit je do čtyř hromádek podle výše uvedených skupin publicistických útvarů. Budeme studenty žádat, aby se opírali o svoji osobní zkušenost čtenáře, posluchače, případně diváka, a v diskusi ve dvojici se pokusili nejprve si ujasnit rysy uvedeného útvaru; rubovou charakteristiku útvaru mohou využít v případě, že se jim to nebude dařit, nebo pro kontrolu. Rozdělení zkontrolujeme společně. Vhodné je pokračovat např. zadáním domácího úkolu v tisku vyhledat a do školy přinést konkrétní příklady jednotlivých útvarů, které si výběrově přečteme.

<p>úvodník = středně dlouhý novinový či časopisecký článek úvahového rázu, zasvěceně, ne však detailně rozebírá určité dění, problém, konflikt; umístěním na čelním místě (1. strana novin – pevně stanoveno) zdůrazňuje redakce důležitost, jakou tématu přikládá → hlavní téma celospolečenského významu, nejdůležitější aktuální informace - oficiální, klidný ráz, vyjadřuje oficiální stanovisko, odhaluje souvislosti, příčiny - použití 1. osoby množného čísla, jen mírně využívá živých jazykových prostředků (např. řečnická otázka, kontrast, hromadění synonym, výčet)</p>	<p>polemika = většinou středně dlouhá nesouhlasná reakce na veřejně prezentovaný názor, jednání, umělecké dílo apod. - může mít formu dialogu (simultánně s projevem oponenta, např. v televizní debatě) i monologu (mluveného i psaného) - předpokládá se užití ostřejších stylizačních prostředků – břitkosti, satiry, jízlivého vtipu, ironie, nikdy by však neměly sklouznout k útokům osobního rázu</p>
<p>referát = středně dlouhý útvar, podává obsažnější informaci o nějaké aktuální události nebo dění, většinou politického či kulturního rázu (sjezd politické strany, zájezd uměleckého souboru do zahraničí), příp. informuje o sportovní akci - věcnost, může i hodnotit - ustálená slovní spojení, formulace i citové zabarvení (např. sportovní referáty)</p>	<p>zpráva = krátký útvar, podává stručnou relativně úplnou a výstižnou informaci o aktuální události nebo dění - <i>publicistické zprávy</i> novinářská etika zapovídá hodnotící či komentující poznámky; u tzv. <i>hodnoticích zpráv</i> bývá sice názor novináře připojen, avšak faktická (objektivní) a hodnotící (subjektivní) část mají být od sebe jasně a nedvojmyslně rozpoznatelné</p>
<p>kurziva / kurzívka = krátký novinový článek psaný kurzívou, obsahem podobný sloupku (věnuje se drobnějšímu aktuálnímu problému nebo vtipně komentuje aktuální dění) - sleduje nenáročný, především zábavný cíl</p>	<p>analytický článek = středně dlouhý útvar, který informuje o předmětu veřejného zájmu (o určité události, výtvaru, jevu apod.) a současně ho hodnotí - autor se snaží přimět adresáta k zaujetí stanoviska, přijetí nějakého názoru, k reakci</p>
<p>reportáž = středně dlouhý až dlouhý útvar smíšený (publicistický + umělecký styl), seznamuje adresáta s realitami určité oblasti (námetově prakticky neomezený – příroda, kulturní akce, cestování, politická událost, výprava po stopách historie) - cílem je vyvolat názornou představu prostředí, události, požadována je neotřelost látky, poutavé, živé, dynamické zpracování, zajímavé vylíčení skutečné události na základě očitých svědectví autora</p>	<p>fejton = literárně publicistický (publicistický + umělecký styl) útvar ne příliš velkého rozsahu, zaměřuje se ke společenským nebo kulturním aktualitám, věnuje se zajímavým aktuálním tématům všedního denního života v novém světle, pohledu - téma zpracovává lehkým, zábavným stylem, humorně nebo ironicky, někdy i satiricky</p>
<p>komentář = krátký až středně dlouhý útvar, jenž vyjadřuje autorovy názory na určitou událost či problém - má být věcný, odrážet osobní styl novináře, jeho schopnost argumentovat, vyjádřit nesouhlas - má blízko ke glose, nemusí mít její lehkost a umělecký švih</p>	<p>glosa = krátký útvar, stručná poznámka komentující již známou zprávu, událost, fakt, bývá vtipná i kritická zároveň, často využívá postupů uměleckého stylu - od komentáře se liší kratším rozsahem, příp. beletristickým zpracováním</p>
<p>komuniké = krátké oficiální sdělení o průběhu, a zejména o výsledcích závažného jednání (nejčastěji politického)</p>	<p>sloupek = krátký útvar charakteristického tvaru, který se zábavnou formou zamýšlí nad drobnějším aktuálním problémem nebo vtipně komentuje aktuální dění</p>
<p>recenze = krátký až středně dlouhý útvar, který posuzuje určitou událost či dílo, nejčastěji umělecké; jde o zasvěcené hodnotící zamyšlení, určené širší (neodborné) veřejnosti, které by mělo vyústit v jasné autorovo stanovisko ke kvalitě předmětu recenze - obsah má být sdělný, forma přístupná, neslevovat z nároků na zasvěcenost - často patří obsahem do stylu odborného a formou do stylu publicistického Poznámka: hodnotícím textem podobného zaměření je <i>kritika</i>, je však určena odborníkům a musí tedy splňovat požadavky stylu odborného</p>	<p>interview = krátký nebo středně dlouhý rozhovor žurnalisty se zajímavou osobností, jejíž osudy, názory či dílo by mohly zajímat širší veřejnost - věcné, ale ne stereotypní vyjadřování, otázky konkrétní, odpovědi vtipné - dotazovaný by si měl být vědom možných úskalí: může být překvapen krácením svých odpovědí, vynecháním pasáží, jež považoval za podstatné, vytrháváním výroků z kontextu, dodatečným komentářem, jímž je význam rozhovoru posunut; je tedy třeba žádat <i>autorizaci</i>, při vážném a předem připravovaném i. pro tisk požádat publicistu o předběžné zaslání otázek nebo alespoň okruhů rozhovoru, před i. pro rozhlasové nebo televizní vysílání (zejména má-li být vysílán přímým přenosem) je možné poradit se s odborníky, jak vystupovat</p>
<p>soudnička = krátký až středně dlouhý útvar zábavného charakteru, který humornou formou vypráví poučný, ale hlavně zábavný příběh ze soudních síní a předsíní</p>	<p>črta = krátký až středně dlouhý prozaický útvar na pomezí publicistického a uměleckého stylu, slučuje prvky reportáže a povídky - vybírá si závažnější témata, ale komponuje je jako volný řetěz scén a výjevů (B. Němcová, J. Neruda)</p>

polemika

úvodník

zpráva

referát

analytický článek

kurziva /kurzívka

fejton

reportáž

glosa

ko mentář

sloupek

ko muni ké

interview

recenze

črta

soudnička

